

Міністерство розвитку
громад та територій України

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАРАДА

з актуальних питань формування
та реалізації державної
регіональної політики

19-20 грудня 2019 року, м. Львів

ДЕРЖАВНА СТРАТЕГІЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ 2021-2027 рр.

«Розвиток та єдність,
орієнтовані на людину»

ПОРІВНЯННЯ ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ РІЗНИХ ПЕРІОДІВ

	Традиційна державна регіональна політика	Нова державна регіональна політика
Об'єкти політики	Проблемні території задекларовані у якості об'єктів політики, але де-факто допомоги не отримували	Проблемні території та точки зростання Адміністративно-територіальні одиниці та функціональні типи територій (макро- та мікро-регіони)
Підхід до планування	Домінування секторально-відомчого підходу, який не враховує специфіку різних типів територій країни.	Визначення адміністративно-територіальних та функціональних типів територій (точки зростання та проблемні макро/мікро регіони) та планування їх розвитку на засадах інтегрованого / мультисекторального підходу "згори вниз" та "знизу вгору"
Типи проектів	Субсидії і державна допомога переважно на створення об'єктів «твердої» інфраструктури	Державні інвестиції у матеріальні та нематеріальні активи у вигляді «твердих» та «м'яких» розвиткових проектів на основі якісної діагностики потенціалів та проблем регіонів та різних типів функціональних територій
Суб'єкти формування та реалізації політики	ЦОВВ, МОВВ	Різні рівні врядування (центральний, регіональний, місцевий), неурядові організації
Агенції регіонального розвитку (АРР)	Становлення АРР як суб'єктів регіональної політики	АРР стають реальними суб'єктами регіональної політики
Засади державної підтримки	Допомога менш розвиненим регіонам через надання фінансової підтримки	Розбудова конкурентного регіону та функціональної території шляхом залучення усіх суб'єктів розвитку та використання потенціалу ключових активів регіону/території як умови надання фінансової підтримки з державного бюджету

ПОРІВНЯННЯ ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ РІЗНИХ ПЕРІОДІВ

	Традиційна державна регіональна політика	Нова державна регіональна політика
Фінансування	Відсутнє цільове фінансування ДСРР та програм регіонального розвитку за виключенням програми секторальної бюджетної підтримки у рамках виконання планів заходів з реалізації ДСРР	Не менше 1/3 коштів ДФРР спрямовується на програми регіонального розвитку ДСРР, Уряд забезпечує міжвідомче фінансування інтегрованих програм регіонального розвитку ДСРР, які передбачають надходження публічних коштів від кількох головних розпорядників бюджетних коштів
Просторове планування	Ігнорування документів просторового планування (Генеральна схема, схеми планування регіонів, схеми планування громад) при реалізації державних інвестиційних програм/заходів	Обов'язкове врахування документів просторового планування (Генеральна схема, схеми планування регіонів, схеми планування громад) при реалізації державних інвестиційних програм/заходів
Міжвідомча координація	Відсутня або дуже низький рівень	Уряд забезпечує належний рівень координації, зокрема через Міжвідомчу координаційну комісію з питань регіонального розвитку
Інституційна спроможність обласного рівня врядування	Функція державного управління щодо стратегічного планування та впровадження програм та проектів регіонального розвитку втрачена	Підвищені стандарти та кваліфікаційні вимоги щодо спроможності посадових осіб та інституцій на усіх рівнях врядування ефективно інвестувати публічні (державні) кошти
Інституційна спроможність рівня територіальної громади	Інституційна спроможність базового рівня врядування на зародковому етапі	Громади спроможні стратегічно планувати розвиток та ефективно управляти ресурсами для розвитку
Механізми впровадження	Відсутність механізму реалізації ДСРР через впровадження інвестиційних програм регіонального розвитку	Плани заходів з реалізації на два періоди реалізації ДСРР, на 3 та на 4 роки Інвестиційні програми регіонального розвитку Конкурсний відбір проектів регіонального розвитку

ДСРР – 2027

РОЗДІЛ І. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ У РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Поглиблення
демографічної
кризи

Війна на сході
України та
тимчасова
окупація
частини
території
України

Погіршення
якості
людського
капіталу

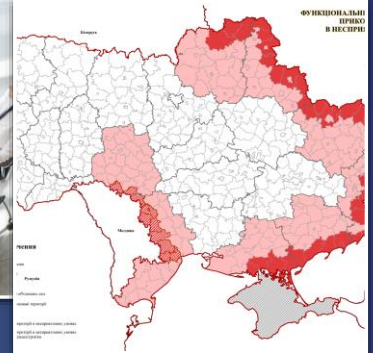
Непродуктивна
економіка

Невідповідність
інфраструктури
сучасним
потребам
людини та
економіки

Слабкість
публічних
інституцій

Поглиблення
територіальних
диспропорцій,
прискорення
деградації
проблемних
територій

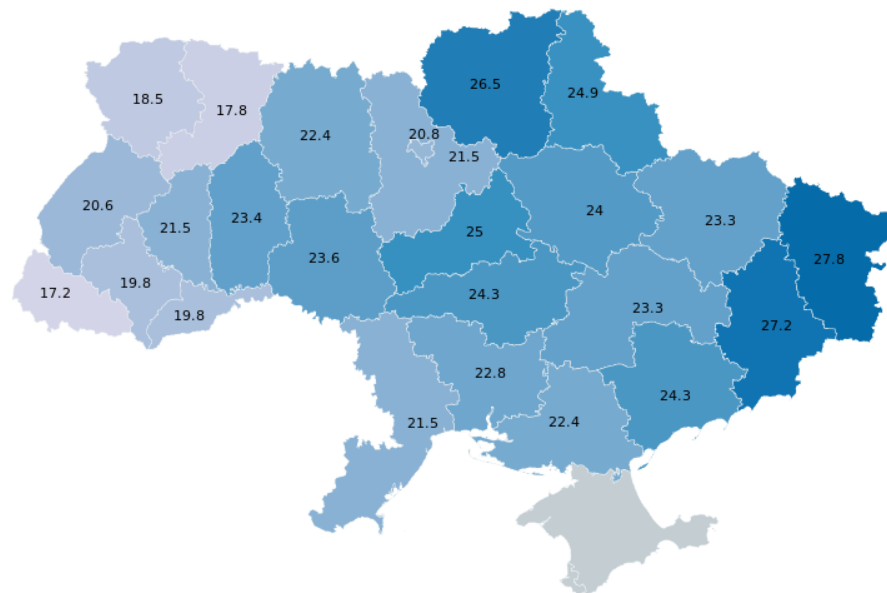
РОЗДІЛ І. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ У РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

1. Поглиблення демографічної кризи

- ✓ За роки незалежності України населення держави скоротилося на понад 9 млн осіб
- ✓ Старіння населення: висока частка людей старшого віку, та низька частка дітей (на 1 січня 2019 року чисельність осіб у віці 0–15 років становила 16,3% загальної чисельності постійного населення, у віці 60 років і старше – 23,4%, у віці 16–59 років – 60,2%.)

Станом на початок 2018 року частка літніх людей складала 23.4% загальної чисельності постійного населення

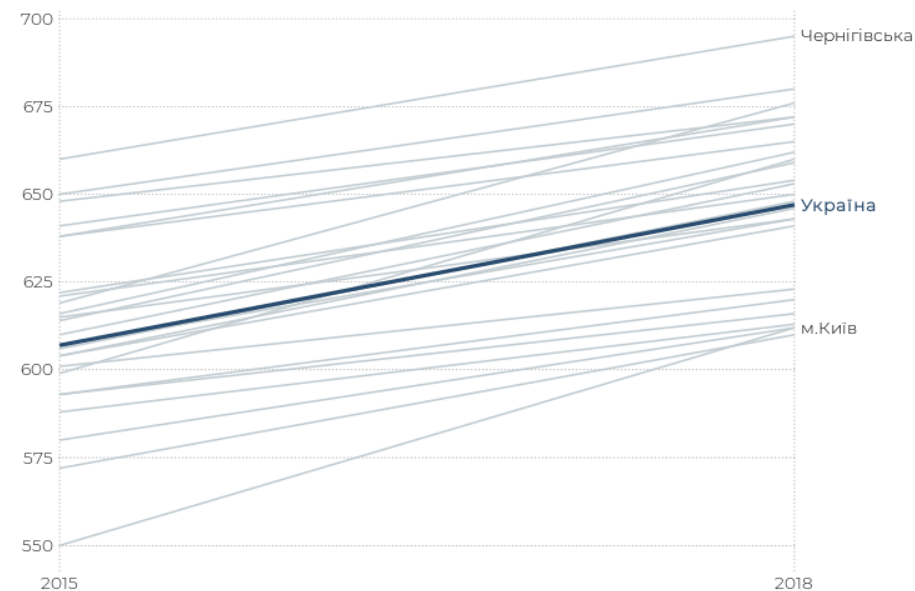
Населення у віці 60 років і старше, питома вага в загальній чисельності, %

Дані: Державна служба статистики України

Демографічне навантаження в Україні зросло з 607 до 660 осіб. Найвищий показник у Чернігівській області

Демографічне навантаження населення у віці 16–59 років, на 1000 осіб

Дані: Державна служба статистики

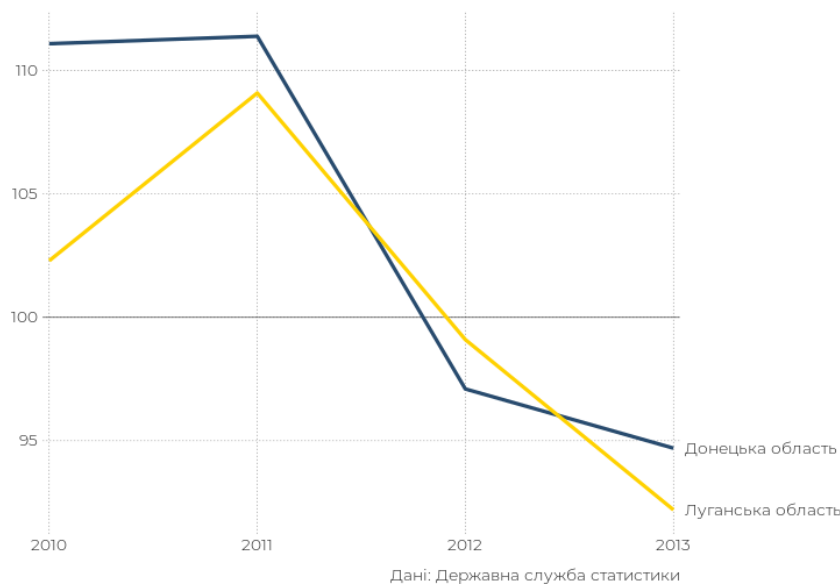
РОЗДІЛ I. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ У РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

2. Війна на сході України та тимчасова окупація частини території України

- ✓ Тимчасова втрата контролю над 7% території, на якій проживало 13% населення України
- ✓ Вимушеними переселенцями стало близько 3,5% населення України (1,4 млн осіб)
- ✓ Втрата 25% промислового потенціалу та 15% ВВП

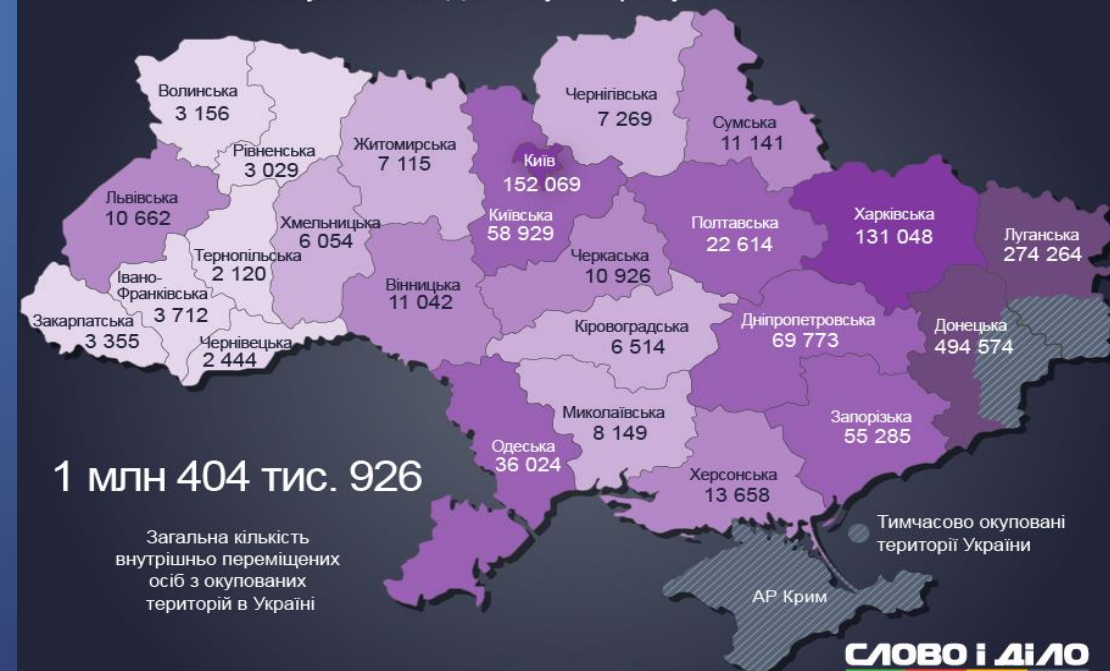
Валовий регіональний продукт Донецької і Луганської областей постійно зменшується

Валовий регіональний продукт, % до відповідного періоду попереднього року

МІГРАЦІЯ З ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

Розподіл кількості внутрішньо переміщених осіб з окупованого Донбасу та Криму за областями

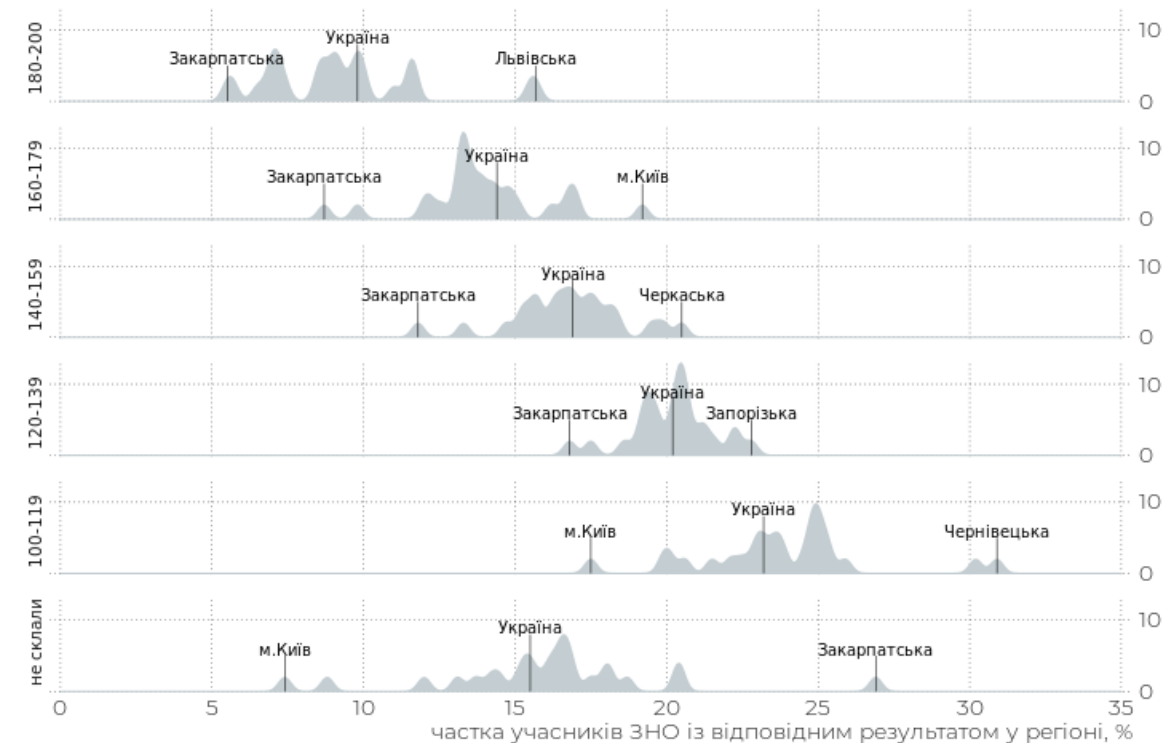

3. Погіршення якості людського капіталу

- ✓ українська освіта не відповідає потребам економіки та світовим тенденціям;
- ✓ система охорони здоров'я не орієнтована на задоволення потреб населення та нездатна реагувати на сучасні виклики, спричинені онкокозахворюванням та захворюваннями серцево-судинної системи (понад 80% смертей в Україні спричинено хворобами системи кровообігу, новоутвореннями, хронічними обструктивними хворобами легень, діабетом);
- ✓ невідповідність між попитом і пропозицією робітничих кадрів, якістю підготовки здобувачів професійної освіти і потребами ринку праці у кваліфікованих робітниках (рівень безробіття серед економічно активного населення віком 15–70 років у відсотках до економічно активного населення відповідної вікової групи зріс із 9,1 % у 2015 році до 9,5 % у 2017 році)

Найменша частка тих, хто не склав тест з української мови та літератури зафіксована у Києві

Розподіл результатів ЗНО-2019 з української мови та літератури, %

4. Непродуктивна економіка

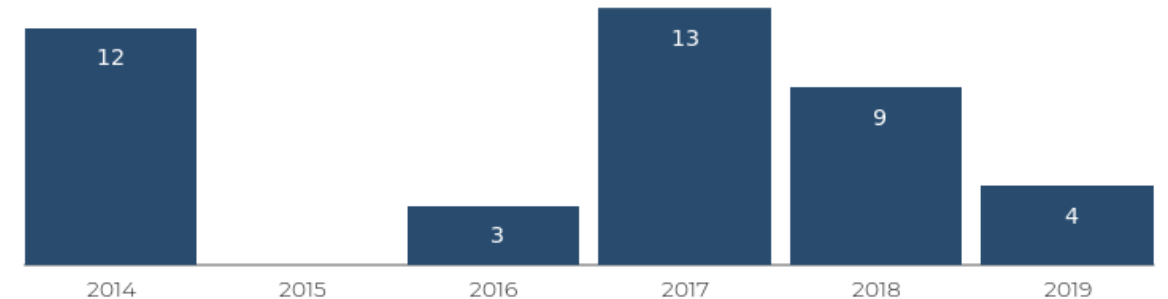
- продуктивність економіки України в цілому втричі менша за продуктивність в Польщі та майже в 4 рази поступається Туреччині (ВВП на одного зайнятого у 2018 році в Україні становив 19095,3 міжнародних доларів)
- низький рівень виробництва інноваційної продукції: у 2018 році частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової зменшилася до 0,8% порівняно з 1,4% у 2015 році та 4,9% в середньому за 2003–2014 роки;
- за Індексом розвитку ІКТ (ICT Development Index) Україна посіла 79 місце з 176 країн (у 2016 році – 78 місце)

Найбільше індустриальних парків створено у Львівській та Київській областях

Розподіл індустриальних парків за регіонами

Львівська 7	Дніпропетровська 3	Донецька 3		Сумська 3	
	Вінницька 2	Хмельницька 2		Волинська 1	
Київська 6	Житомирська 2	Закарпатська 1	Івано-Франківська 1	Кіровоградська 1	
		Миколаївська 1	Тернопільська 1	Черкаська 1	
	Одеська 2	Полтавська 1	Чернівецька 1	м. Київ 1	

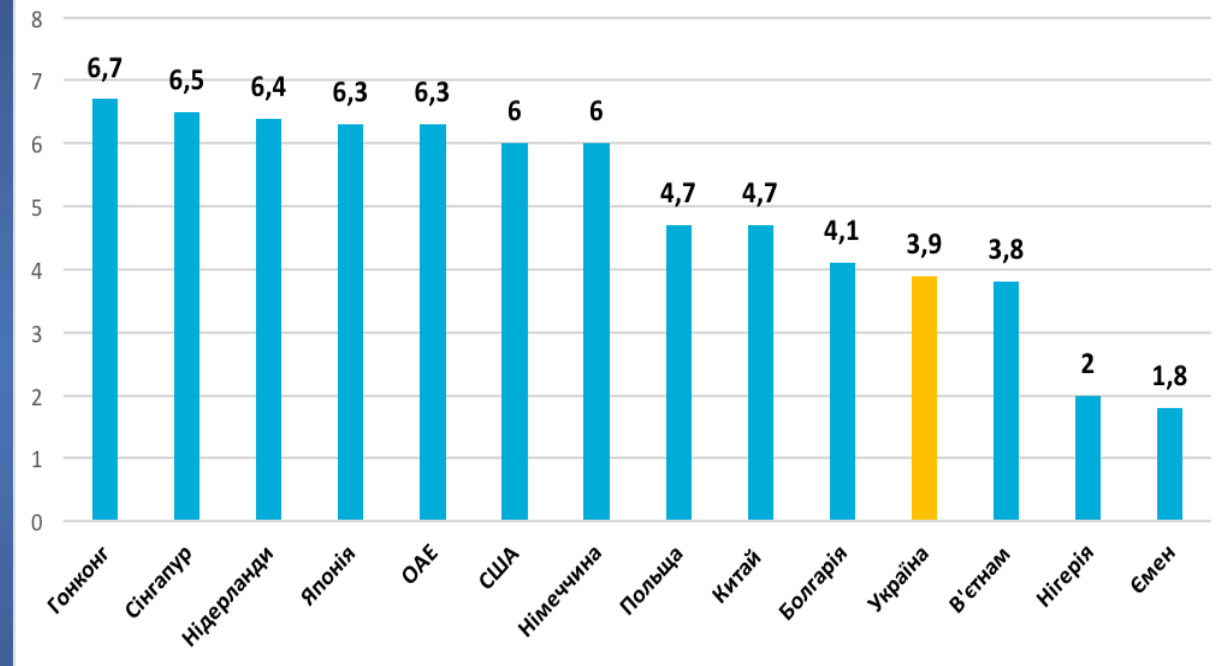
Динаміка створення індустриальних парків

5. Невідповідність інфраструктури сучасним потребам людини та економіки

- за субіндексом «Інфраструктура» індексу Глобальної конкурентоспроможності 2017-2018 Всесвітнього економічного форуму Україна опинилася на 78 місці зі 137 країн що на 10 пунктів нижче порівняно із 2014 роком;
- сучасний стан транспортної інфраструктури України характеризується такими показниками: 90% доріг не ремонтувались останні 30 років; смертність на дорогах – найвища у Європі; середній вік локомотивів – понад 40 років; рівень зношеності вантажних і пасажирських вагонів – понад 85%; лише 3-4% населення України користується авіаційним транспортом; використовується 3% потенціалу річок; логістична вартість транспортування товарів на 40% вища, ніж у країнах ЄС; середній вік автобусів малого класу (маршрутки) 8-10 років, великогабаритних автобусів – 15-18 років і більше

Показник інфраструктури в GCI 2018, бали

Джерело інформації: [Global Competitiveness Index 2017-2018](#)

6. Слабкість публічних інституцій

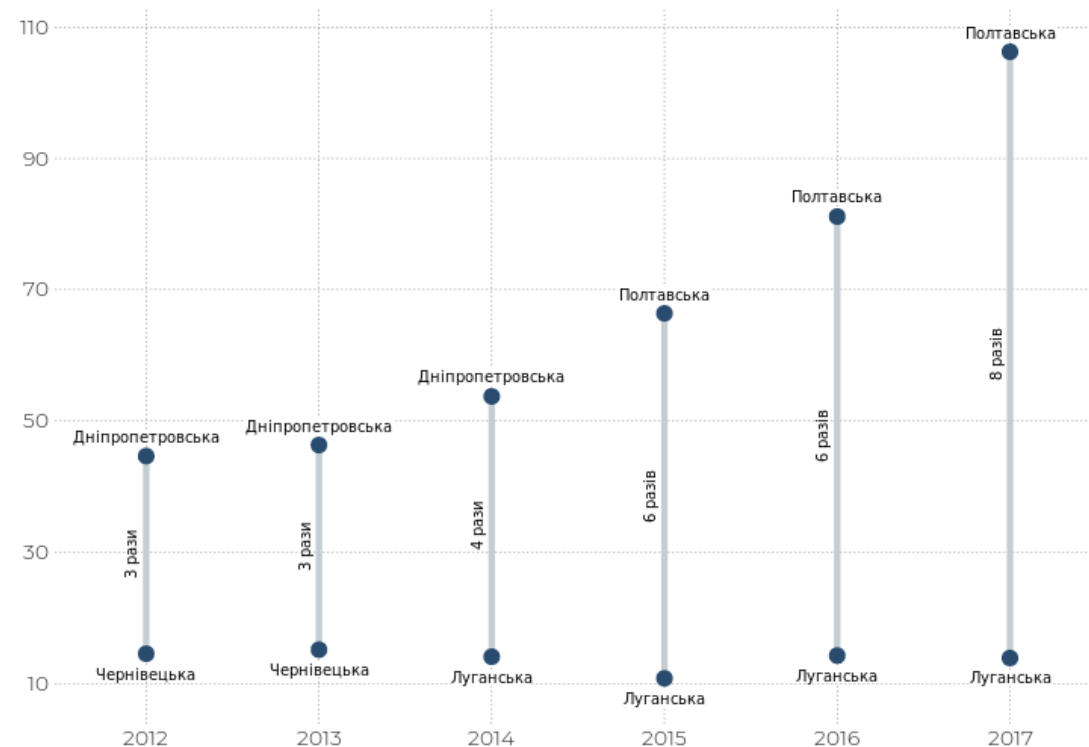
- ✓ Неспроможність громад до економічного розвитку та підвищення якості надання послуг населенню (67% бюджетів територіальних громад, які перебувають на прямих міжбюджетних відносинах, є дотаційними)
- ✓ Недостатній професійний рівень посадових осіб місцевого самоврядування, місцевих держадміністрацій, що унеможлиблює отримання повного спектру публічних послуг жителями територіальних громад (за даними соціологічних досліджень, в 2018 р. загалом позитивно оцінили роботу голови громади 37,5% респондентів, 26% - діяльність місцевої ради, 23% - виконавчих комітетів)
- ✓ Відсутній механізм координації та узгодження дій центральних та місцевих органів влади щодо пріоритетного спрямування бюджетних коштів на розв'язання першочергових проблем розвитку територій, що мають міжрегіональний та/або національний характер
- ✓ Недостатня інституційна та фінансова спроможність агенцій регіонального розвитку до впровадження інноваційних механізмів залучення інвестицій, стимулювання розвитку територій

7. Поглиблення територіальних диспропорцій, прискорення деградації проблемних територій

- ✓ ВРП на 1 особу становить менше 75 % від середнього по країні в 12 регіонів України (тобто майже половина). Серед них - Чернівецька та Закарпатська області мають показник менше 50 % від середнього, а Луганська – лише 20 %.
- ✓ співвідношення між мінімальним та максимальним значенням ВРП на одну особу, без урахування показників міста Києва, збільшилось майже в 2,5 рази та становило 7,7 разів

Різниця у ВРП на душу населення за регіонами збільшується

Диференціація валового регіонального продукту (без міста Києва), тис грн на одну особу

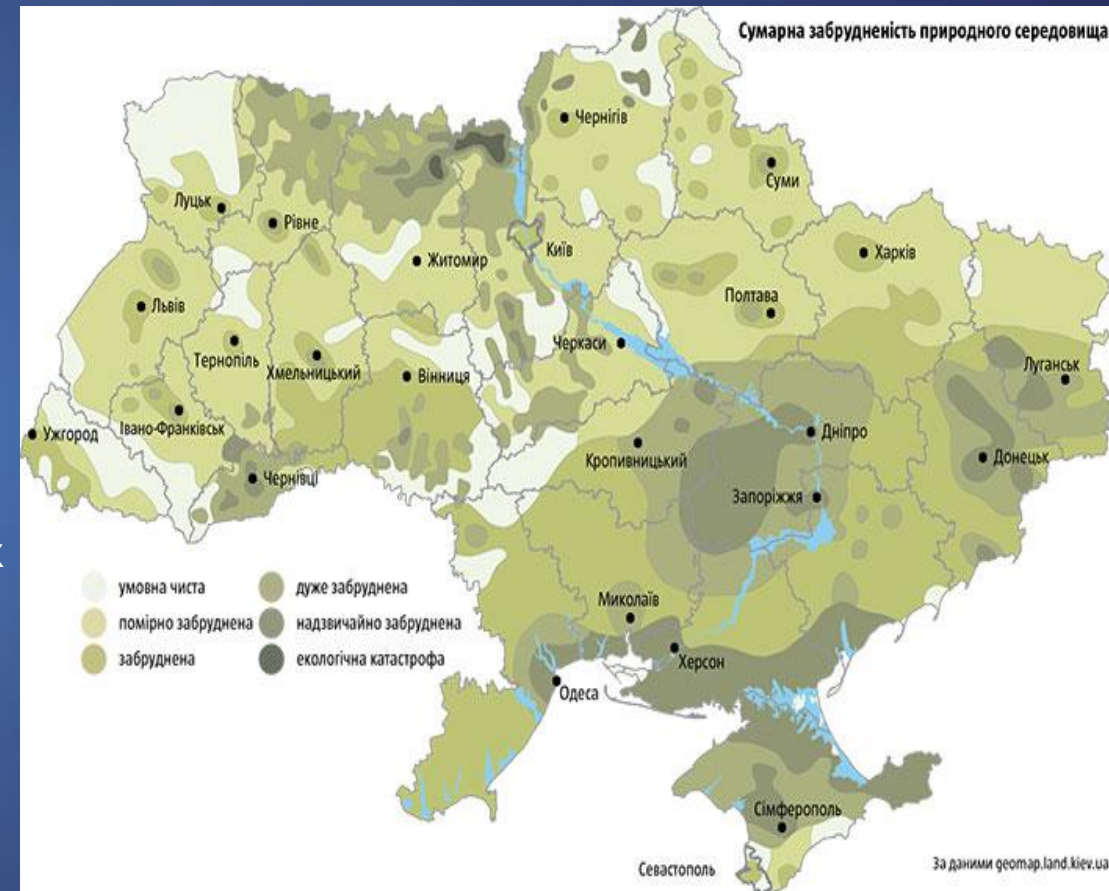

Дані: Державна служба статистики

РОЗДІЛ І. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ У РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

8. Зміна клімату та погіршення екологічної ситуації

- ✓ внаслідок токсичного, мікробіологічного та біогенного забруднення відбувається погіршення екологічного стану річкових басейнів, а також прибережних вод та територіальних вод Чорного і Азовського морів
- ✓ стан земельних ресурсів України близький до критичного. Водною та вітровою ерозією уражені близько 57 відсотків території України, понад 12 відсотків території держави зазнають підтоплення
- ✓ відсутність системи фінансування лісогосподарської діяльності, особливо у східних і південних регіонах України, призвела до припинення робіт із створення захисних лісових насаджень на малопродуктивних і деградованих землях та невиконання попереджувальних протипожежних заходів у лісах,
- ✓ низький рівень перероблення та утилізації твердих побутових відходів і високий показник їх захоронення на полігонах. Значна частина полігонів перевантажена і не відповідає природоохоронним та санітарним нормам

**Гірські території
українських Карпат**

**Узбережжя Чорного та
Азовського морів**

**Зони впливу
міжнародних
транспортних коридорів**

Прикордонні території

**Прикордонні території у
несприятливих умовах**

**Природно-заповідні
території**

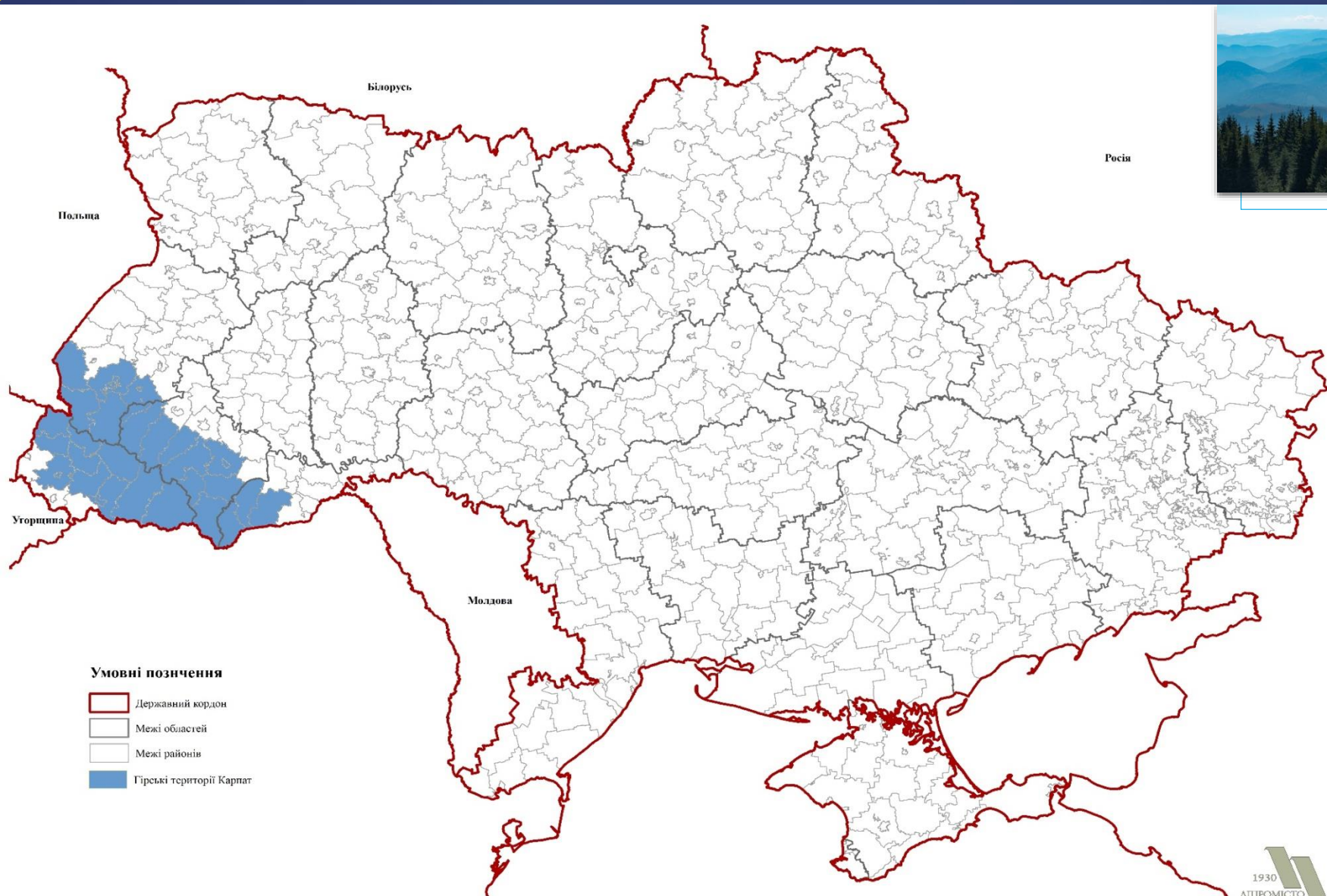
**Центри економічного
зростання**

**Монофункціональні
міські поселення**

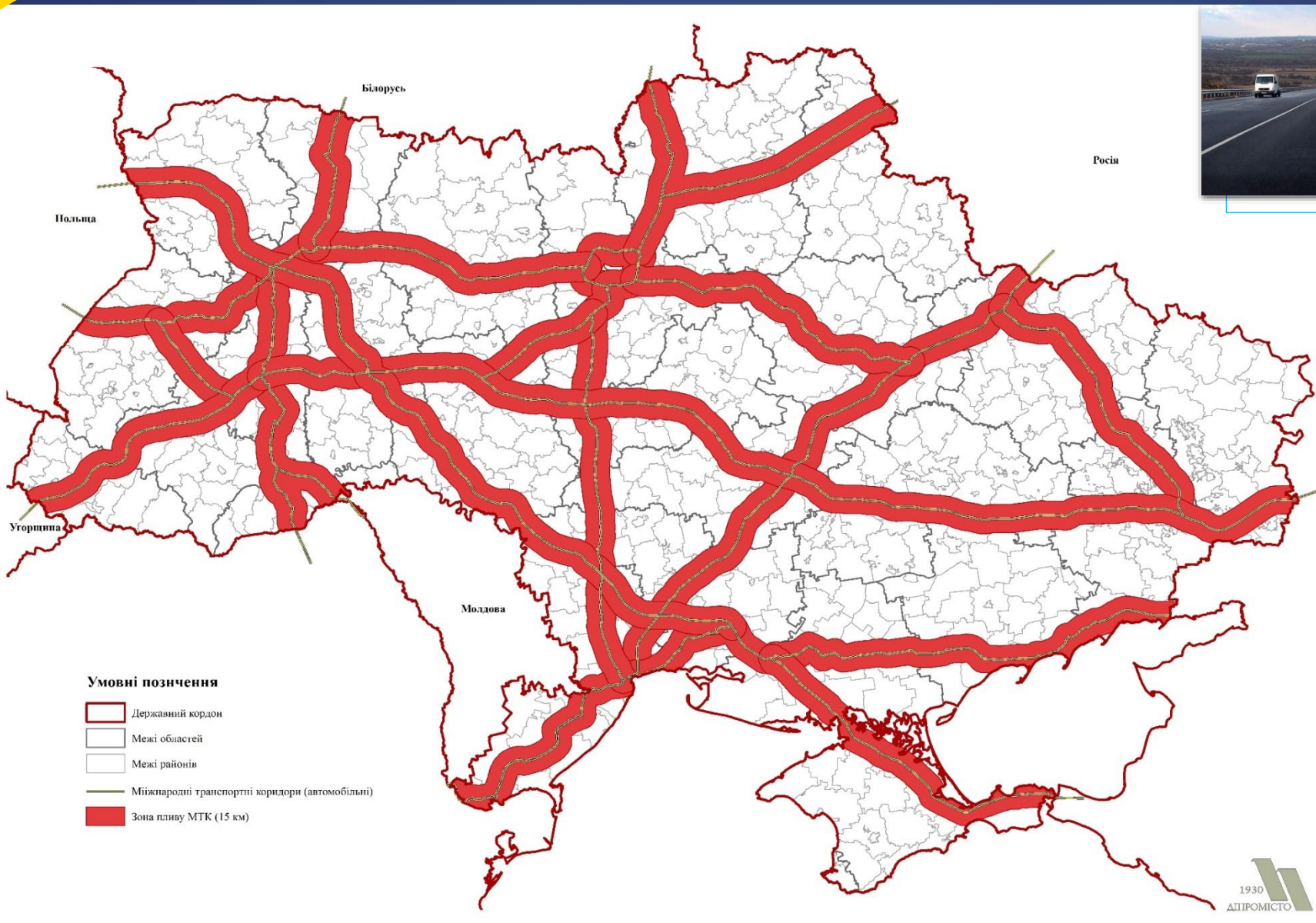
**Сільські поселення у
несприятливих умовах**

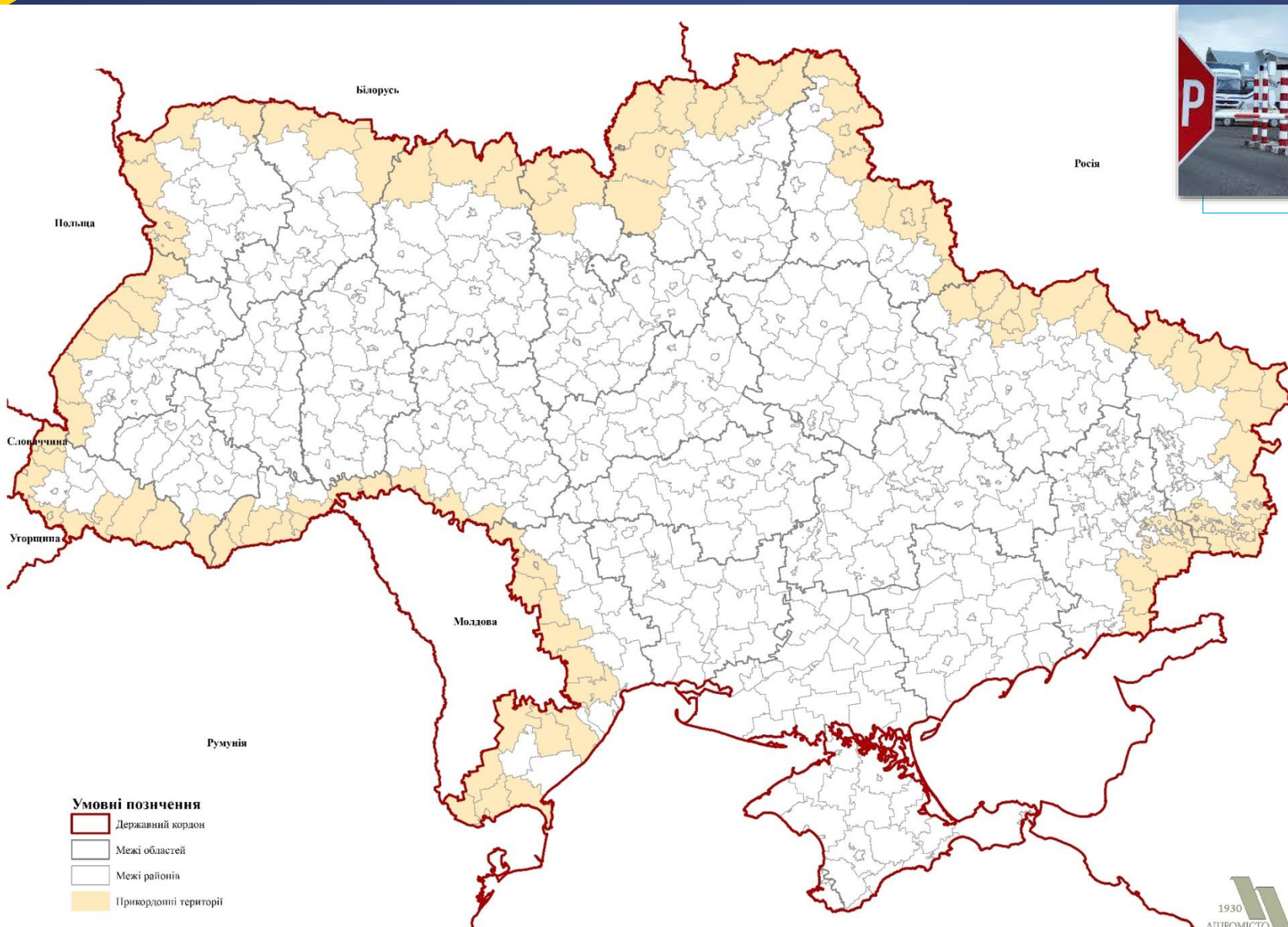
Гірські території
українських Карпат

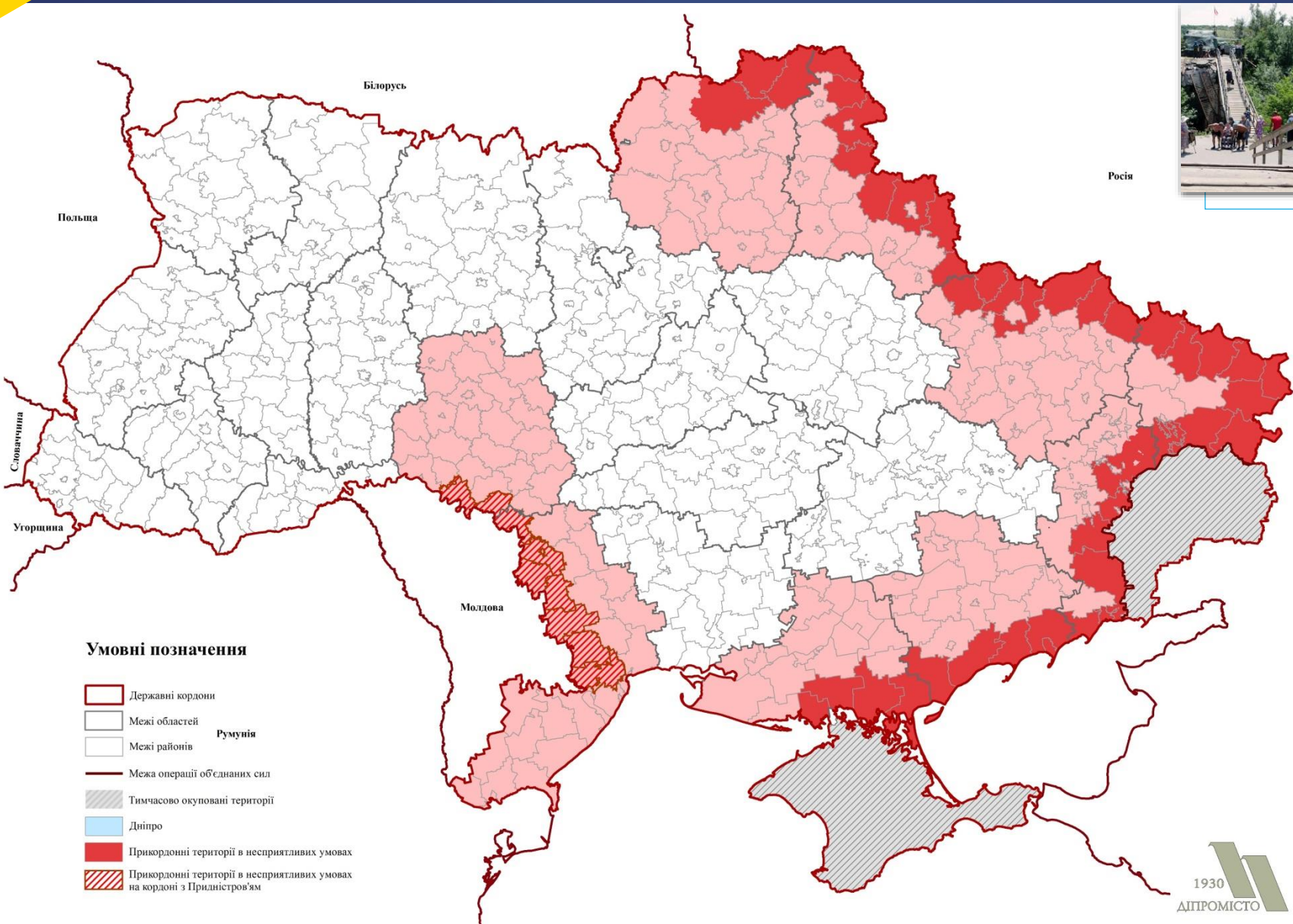
Макрорегіон
«Азов-Чорне море»

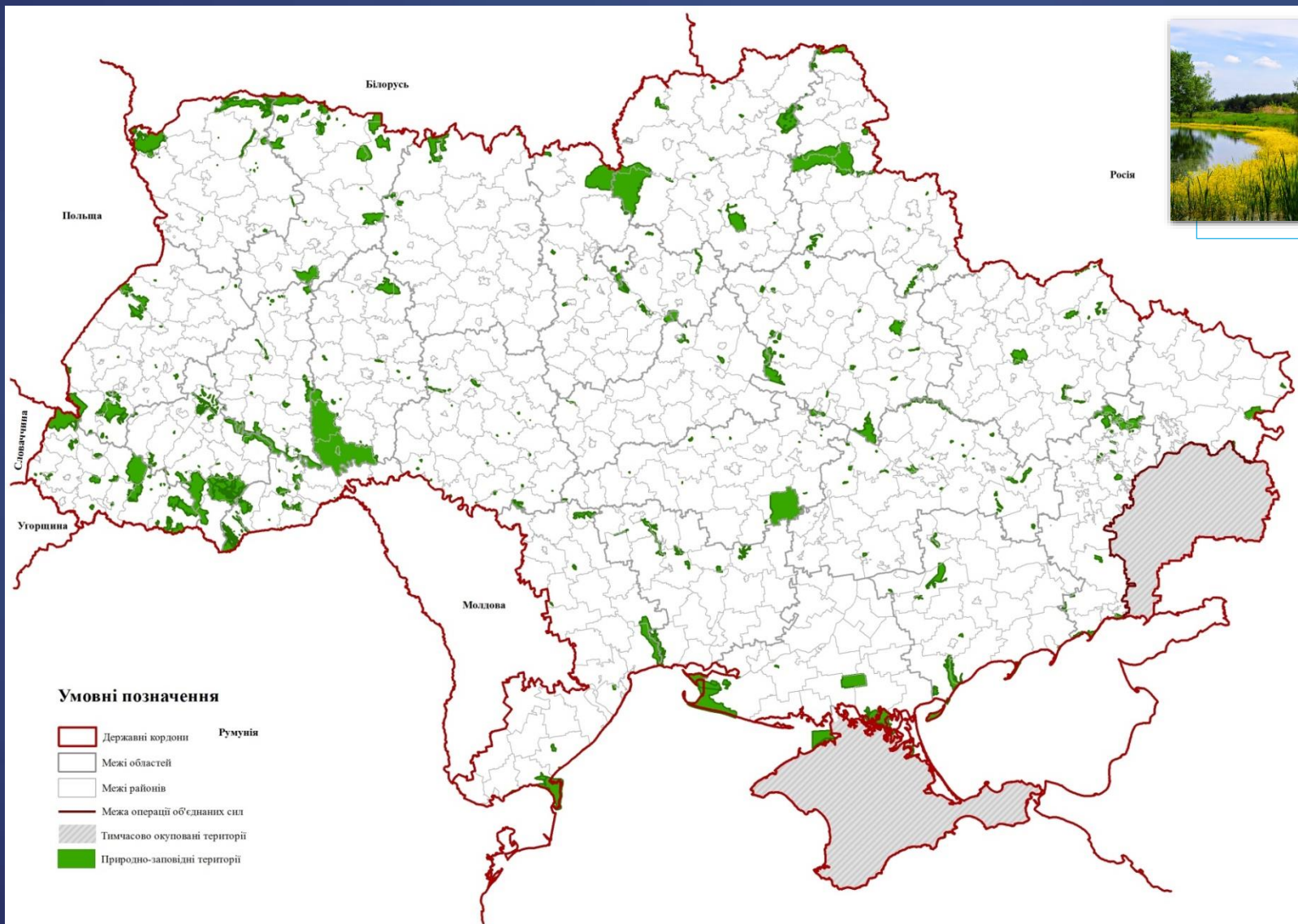
Зони впливу міжнародних транспортних коридорів

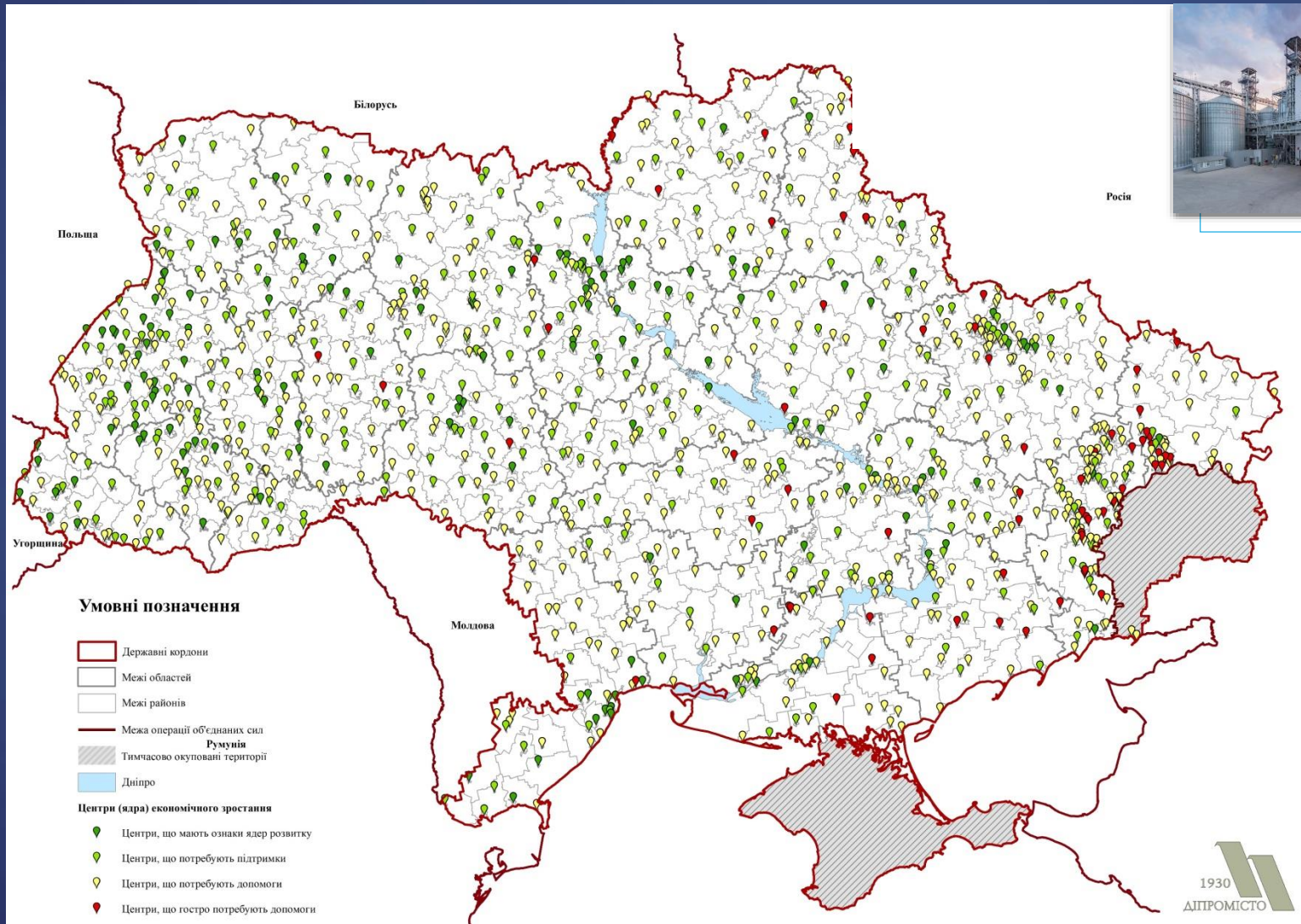
Прикордонні території

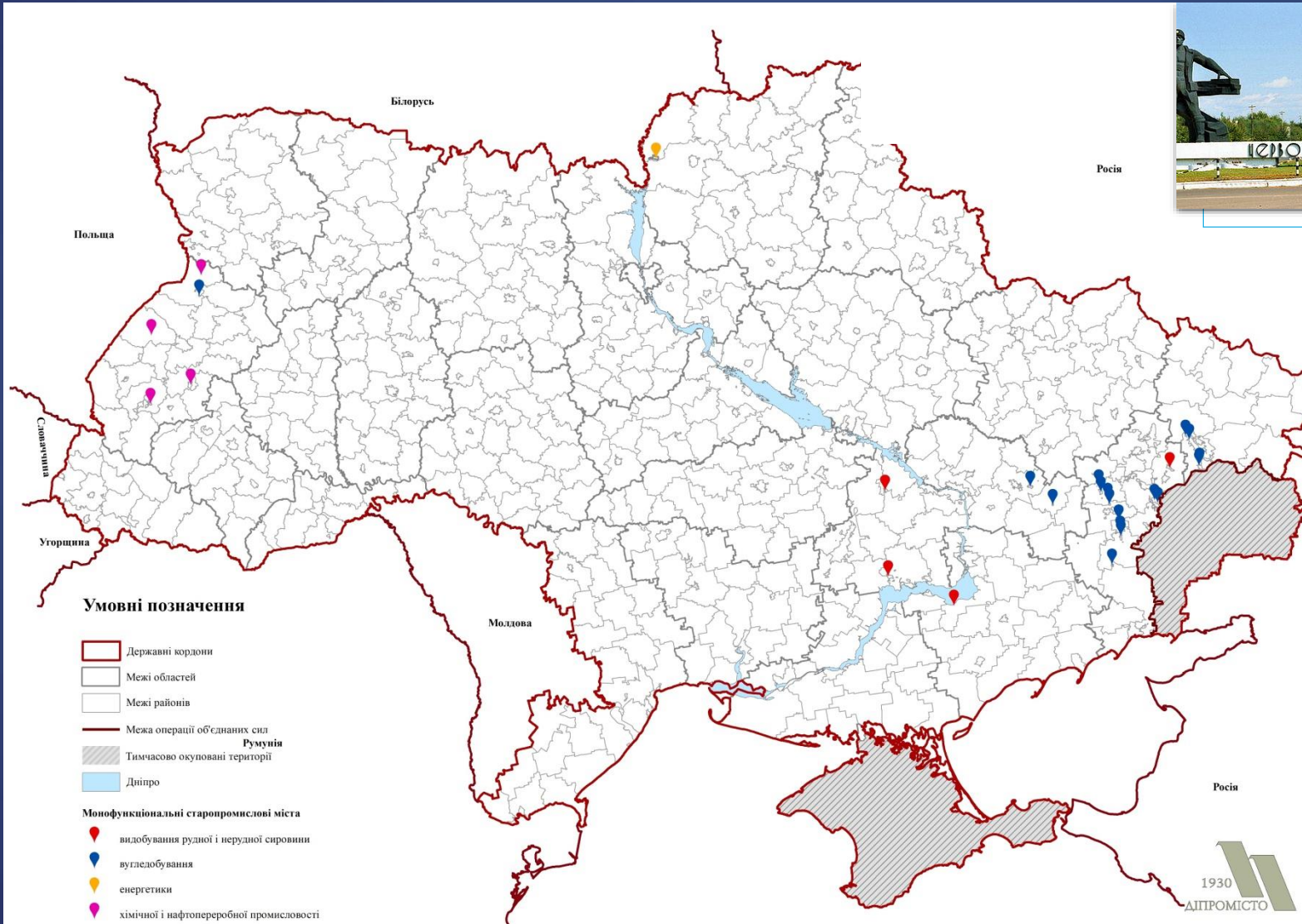
Прикордонні території у несприятливих умовах

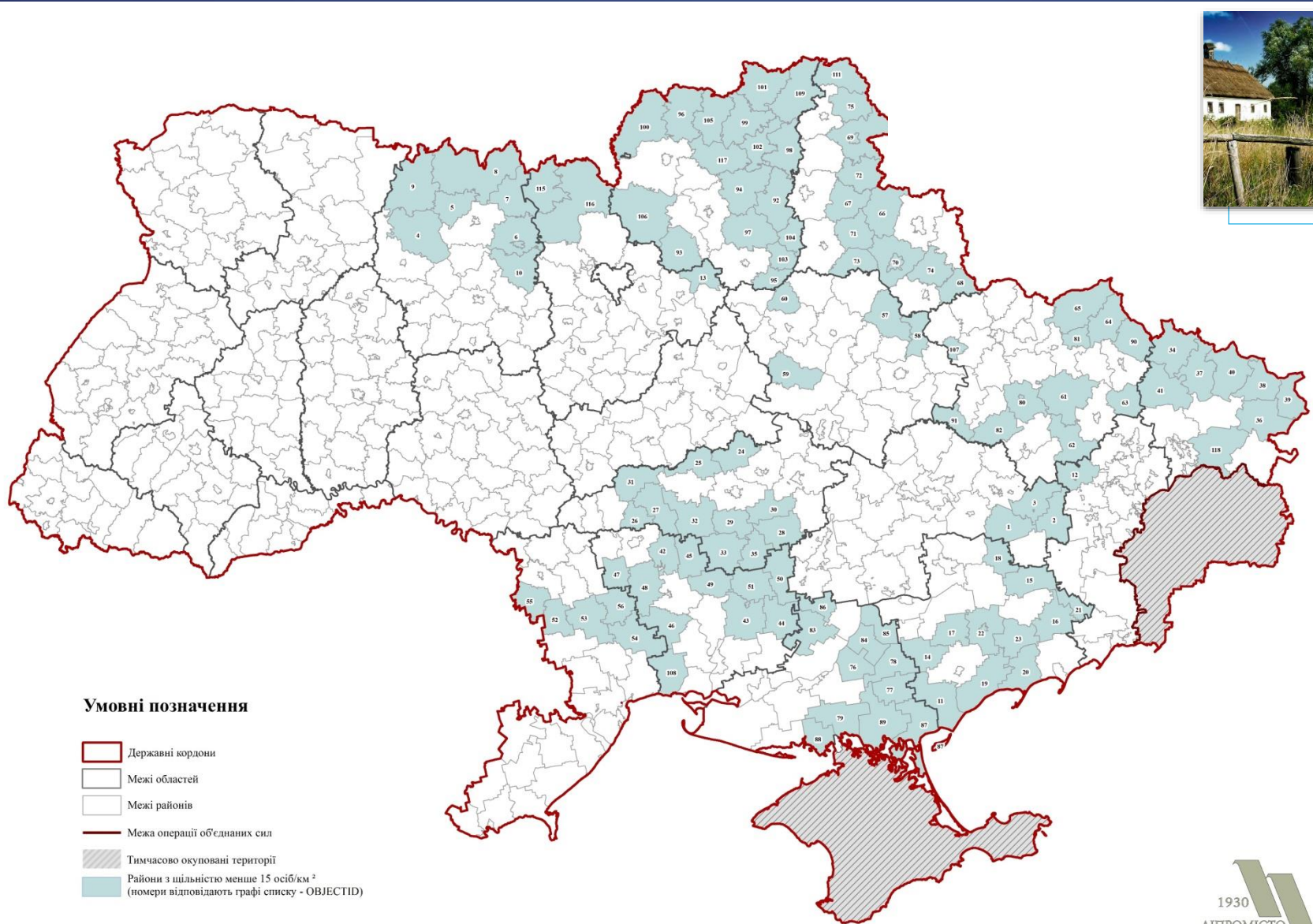
Природно-заповідні території

Центри економічного зростання

Монофункціональні міські поселення

Сільські поселення у несприятливих умовах

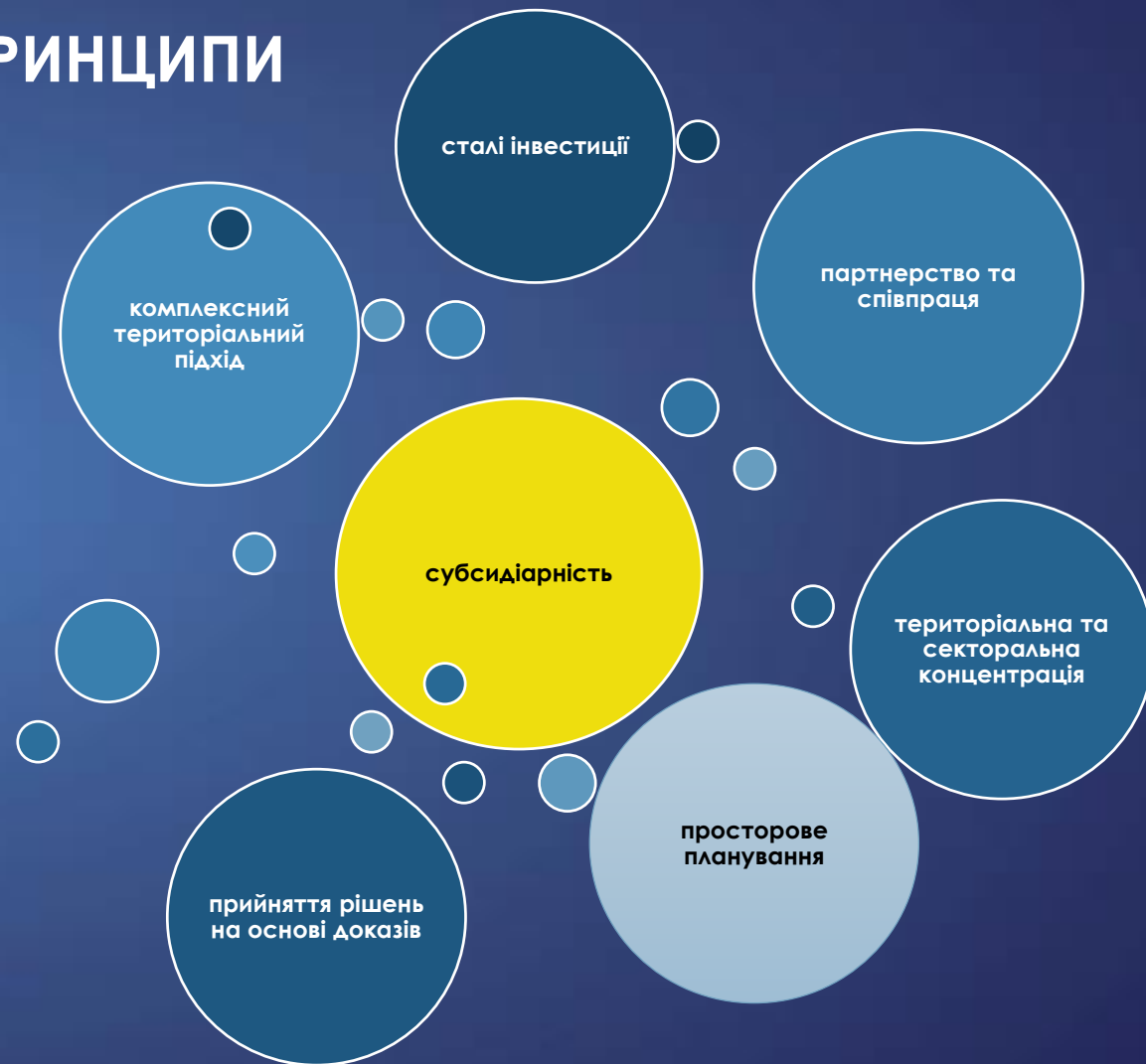
РОЗДІЛ II. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

МЕТА:

Розвиток та єдність орієнтовані на людину – гідне життя для кожного в згуртованій, децентралізованій, конкурентоспроможній і демократичній Україні.

Ефективне використання внутрішніх потенціалів територій та їх спеціалізації для досягнення сталого розвитку країни, що створить умови для зростання рівня добробуту та доходів громадян при досягненні згуртованості в соціальному, економічному та просторовому вимірі

ПРИНЦИПИ

РОЗДІЛ II. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

Стратегічні та операційні цілі

ЦІЛЬ 1. Формування згуртованої країни в соціальному, економічному, екологічному та просторовому вимірах

операційні цілі

- ✓ Стимулювання точок економічного зростання (агломерації та середні міста)
- ✓ Посилення можливостей розвитку територій, які потребують державної підтримки (макро- та мікрорівень)
- ✓ Розвиток інфраструктури для підтримки надання державних послуг та підвищення інвестиційної привабливості територій
- ✓ Формування єдиного освітнього, інформаційного, культурного простору в межах всієї території України

Ключові індикатори досягнення цілі:

- ✓ Зменшення показників міжрегіональної диференціації за основними соціально-економічними показниками (різниця між найвищим та найнижчим значенням): за обсягом ВРП (на одну особу) – з 17 разів до 15; за обсягом прямих іноземних інвестицій (на одну особу) з 187 разів до 100; за обсягом КІ – з 30 разів до 15 разів, за рівнем безробіття з 2,8 раза до 1,5 р.
- ✓ Підвищення позиції міст України у міжнародному рейтингу Global Liveability Index видання The Economist
- ✓ Не менше 25 000 км доріг приведено у хороший стан, побудовано 5 глибоководних портів та 15 регіональних аеропортів, 100% території покрито високошвидкісним цифровим зв'язком
- ✓ Зростання на 40% рівня задоволеності населення якістю та безпекою життєвого простору в містах

ДСРР – 2027

РОЗДІЛ II. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

Стратегічні та операційні цілі

ЦІЛЬ 2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів

операційні цілі

- ✓ Розвиток людського капіталу
- ✓ Сприяння розвитку підприємництва, підтримка інтернаціоналізації бізнесу у секторі МСП
- ✓ Підвищення інвестиційної привабливості територій і громад, підтримка залучення та розміщення інвестицій
- ✓ Сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічності регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів
- ✓ Забезпечення сталого регіонального розвитку промисловості

Ключові індикатори досягнення цілі

- ✓ Підвищення позиції України за показником індексу людського розвитку (Human Development Index) не менше ніж на 10 рейтингових пунктів
- ✓ Підвищення позиції України за показником Індексу конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index) не менше ніж на 20 рейтингових пунктів
- ✓ Створено не менше 1 млн. нових робочих місць;
- ✓ Залучено не менше 50 млрд. доларів прямих іноземних інвестицій

РОЗДІЛ II. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

Стратегічні та операційні цілі

ЦІЛЬ 3. Ефективне людиноцентричне багаторівневе врядування

операційні цілі

- ✓ Формування ефективної системи адміністративно-територіального устрою та завершення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади та створення системи органів публічної влади дружньої для людини і не обтяжливої для публічних фінансів.
- ✓ Формування горизонтальної та вертикальної координації секторальних та державної регіональної політик
- ✓ Побудова системи ефективного публічного інвестування на всіх рівнях врядування
- ✓ Розбудова потенціалу суб'єктів державної регіональної політики
- ✓ Розвиток державної статистики на регіональному та територіальному рівнях

Ключові індикатори досягнення цілі

- ✓ 100% жителів України проживають в спроможних громадах
- ✓ більше 60% жителів підтримують діяльність місцевих органів виконавчої влади
- ✓ 100% інституцій регіонального розвитку залучені до процесів розробки та реалізації регіональних стратегій та проектів регіонального розвитку

Сфера відповідальності центрального, регіонального та місцевого рівнів

Національний рівень	Регіональний рівень	Місцевий рівень
2.2.1. Підтримка підприємницької діяльності		
<ul style="list-style-type: none"> - взаємодія Мінрегіону з Мінекономрозвитку та Офісом розвитку МСП з питань удосконалення нормативно-правової бази розвитку підприємництва та спрощення регуляторних процедур (з урахуванням наявних тенденцій бізнес-середовища) - налагодження Мінрегіоном ефективної комунікації з бізнес-асоціаціями з питань розвитку територій та громад - інціювання Мінрегіоном у співпраці з Офісом розвитку МСП програми підтримки трудових мігрантів, інших категорій населення зацікавлених інвестувати у відкриття власної справи в Україні - співпраця з Мінекономрозвитку в питаннях координації програм і проектів МТД, спрямованих на підтримку МСП 	<ul style="list-style-type: none"> - розроблення регіональних та місцевих програм та проектів розвитку малого і середнього підприємництва та їх узгодження із стратегічними цілями та напрямками стратегії регіонального розвитку областей; - проведення ефективної комунікації з місцевими бізнес-асоціаціями; - оперативне реагування на потреби та запити МСП; - підтримка заходів, спрямованих на підтримку культури підприємництва, доброчесності в бізнесі та формування позитивного образу МСП для місцевого розвитку - підготовка відповідних проектів регіонального розвитку, які можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку; - формування регіональних програм підтримки для окремих категорій населення; - координація діяльності програм і проектів МТД на регіональному і місцевому рівні, які спрямовані на підтримку МСП 	
Удосконалення інституційного середовища		
<ul style="list-style-type: none"> - організація ефективної взаємодії Мінрегіону з Офісом підтримки МСП при Мінекономрозвитку щодо реалізації положень ДСРР 2021-2027 з питань розвитку МСП - запуск та підтримка мережі центрів підтримки підприємництва (ЦПП) на регіональному та місцевому рівнях - взаємодія Мінрегіону та Мінекономрозвитку у питаннях залучення грантового фінансування 	<ul style="list-style-type: none"> - створення інфраструктури підтримки МСП на регіональному рівні, зокрема через створення і підтримку АРР - сприяння діяльності центрів підтримки підприємництва (ЦПП) на регіональному рівні, які входять до загальнонаціональної мережі 	<ul style="list-style-type: none"> - запуск та підтримка центрів підтримки підприємництва (ЦПП) на місцевому рівнях на базі наявних інституцій органів місцевого самоврядування, зокрема центрів надання адміністративних послуг - надання послуг суб'єктам малого і середнього підприємництва через центри надання адміністративних послуг

Зміни до наказів 80 та 79

29

НОВА ФОРМА технічного завдання на інвестиційну програму і проект регіонального розвитку

1. Номер технічного завдання					
2. Назва технічного завдання					
3. Номер і назва завдання з <u>Державної стратегії регіонального розвитку</u> , якому відповідає технічне завдання					
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання					
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проектів за технічним завданням					
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання					
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проектів на виконання технічного завдання					
8. Очікувані якісні результати від реалізації проектів на виконання технічного завдання					
9. Основні заходи технічного завдання					
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн.*:	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	Усього
державний бюджет:					
державний фонд регіонального розвитку					
інші джерела (зазначити)					
місцевий бюджет					
інші джерела (зазначити)					
11. Інша інформація щодо технічного завдання (за потреби)					